

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztályozás	
<i>Lengyel József</i>				Tárgy	725.940.25
Szerző: 1	Műemlék, műemlékvédelem, az építészet gipsz-korszaka — és az ország pénze			Hely	
Cim:				Idő	1958
Forrás:				Személy	
(Hely)	<i>Élet és Tud.</i> 1958.	(Idő)	<i>V. 16.</i>	(Köt. v. füz.)	(Oldal)

1.

A Molnár utca 9. számú ház falán márványtábla hirdeti: „Műemlék”. Kívülről csúnya, dísztelen, elhanyagolt épület, mely eltorlaszolja a gyalogjárót. Riporter koromból maradt kíváncsiságotomtól hajtva bementem az udvarra. Az udvar elképesztően csúnya. Az udvarról nyíló első ajtón nagy betűk hirdetik, hogy íme, ez — az illemhely.

— Kit tetszik keresni? — kérdi az öreg házmesterné, aki éppen a késő tavaszi olvadás nyomán lehullott törmeléket söpörte.

— Azt keresem, hogy hol és mi itt a műemlék.

— Hát legfeljebb az, hogy sülyed ez a ház — felelte a néni, nem minden humor nélkül.

A Műemlékek Bizottsága talán kielégítőbb választ tud adni? Aligha...

2.

Megdöbbenve figyelem, hogy a körutakon, a Bartók Béla úton és máshol is, milyen gondosan helyreállítják mindazt a gipszszemetet, amit — meggazdagodott boltosok és hasonlók ízlését kiszolgálva — 50-60-70 év előtt az építésszek a házak falára ragasztottak. Még azokat az ostoba

tornyokat és bástyákat is kitaratarozzák, amivel különösen a sarokházakat díszítették „flanc”-ból, bizonyos meggazdagodott tulajok.

Miért kell most újraragasztani, két színben kifesteni az építészet ezen legmélyebbre sülyedt gipsz-korszakát őrző sok ízléstelen cifraságot, melyeket az idő szerencsére lekoptatott és elszürkített! Csak pénz emészt és ízlést ront.

3.

Attól, hogy ócska egy ház, még nem lesz műemlék. Vannak száz és több éves házak, melyek az építészet korabeli értékeinek semmiféle jelét se őrzik és nem érdemlik meg, hogy a csákány megkímélje őket. De vannak műemlékek, melyeket nem régiségük tesz műemlékké. Ilyen például a „Nemzeti Szalon”. A szép, eoizzinnal burkolt bejáratát, a pompás üvegfestményeket bizony érdemes volna helyreállítani. De nincs rajta már-

ványtábla — rosszakaratú kezek-fejek már-már le is akarták bontani...

4.

Rengeteg javaslat és terv jelentkezik a Vár és a volt királyi palota rekonstrukciójára.

Mielőtt az ország pénzét elherdálnák, állapítsuk meg, hogy a volt királyi palota, ahogy az a múlt század második felében felépült — *nem műemlék*. Nem műemlék, hanem snobbisztikus barokkutánczat, melynek akkor se volt köze a komoly építőművészethez, mikor építették és következésképp nem lett műemlék az idő múltával és attól, hogy ma omladék és rom. Az, hogy egész jól hatott a Duna-partról, ezt fekvésének, a hegynak és a folyónak köszönhetette! *Díszlet volt*, egy tragiko-operett díszlete, az építészet gipsz-korszakának „királyi” megkövültsége. Ma csak annyit ér, amennyit ro-

mos házak általában érnek és csak az a kérdés: alkalmas-e és mennyire alkalmasak falai új rendeltetésű és következtetésképp új formájú, új szépségű építészeti alkotás számára.

Persze vannak a Várnak egyes részei, melyeket meg kell őrizni, sőt részben rekonstruálni. De a Mátyás és Zsigmond építette paloták örökre eltűntek, azokat felépíteni nem lehet. A Ferenc Józsefét pedig „régiszeiben” helyreállítani az ízlés és az ország vagyona ellen elkövetett merénylet volna. Ennek megértése vezesse az új tervek készítőit.

5.

Budapest — melyet évszázadokon át német rontott, török dúlt — nem múzeumváros. Vannak műemlékeink: a Nemzeti Múzeum, a Városháza, a Megyeháza és néhány várbeli ház és templom. A legjelentősebb, a *világraszóló jelentőségű: a Lánchíd* — egykor technikai világcsofoda volt és ma a vasból építő architektúra egyik legragyogóbb, művészi emléke.

Ezeket óvni kell és szeretni! De ócskaságokat ne nevezünk műemléknek és az építészet gipsz-korszakára ne költjük az ország pénzét.

LENGYEL JÓZSEF